

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część VII. — Wydana i rozesłana dnia 6. lutego 1900.

Treść: № 17. Rozporządzenie, dotyczące się wydania nowego statutu dla zarządu dóbr bukowińskiego funduszu religijnego grecko-wschodniego.

17.

Rozporządzenie Ministerstwa rolnictwa z dnia 24. stycznia 1900,

tyczące się wydania nowego statutu dla zarządu dóbr bukowińskiego funduszu religijnego grecko-wschodniego.

Jego c. i k. Apostolska Mość raczył najmiłościwiej Najwyższem postanowieniem z dnia 19. stycznia 1900 zatwierdzić zamieszczony poniżej statut dla Zarządu dóbr (lasów, posiadłości rolniczych i kopalń) bukowińskiego funduszu religijnego grecko-wschodniego.

Statut ten nabywa mocy obowiązującej od dnia 1. marca 1900.

Giovanelli r. w.

Statut

dla Zarządu dóbr (lasów, posiadłości rolniczych i kopalń) bukowińskiego funduszu religijnego grecko-wschodniego.

§. 1.

Stosownie do zasad, przez Najjaśniejszego Pana postanowionych, naczelnym kierunek i nadzór nad Zarządem dóbr bukowińskiego funduszu religijnego grecko-wschodniego sprawuje c. k. Ministerstwo rolnictwa w granicach ogólnego zakresu działania c. k. Ministerstw.

§. 2.

Oprócz tych przedmiotów, które przekraczają ogólny i szczególny zakres działania c. k. Ministerstwa rolnictwa, zachowuje się do Najwyższej decyzji jeszcze następujące:

- a) zatwierdzanie preliminarzy rocznych i
- b) zatwierdzanie zamkniętych rachunków rocznych wszystkich gałęzi Zarządu dóbr.

§. 3.

Pod naczelnym kierunkiem i nadzorem Ministerstwa rolnictwa zawiaduje lasami i posiadłościami rolniczymi osobna dyrekcya, mająca siedzibę w mieście stołecznem kraju Czerniowcach i używająca tytułu: „C. k. Dyrekcya dóbr bukowińskiego funduszu religijnego grecko-wschodniego“.

§. 4.

Do bezpośredniego zarządzania kopalniami funduszu tudzież wszelkimi takimi przedmiotami, które zostają z niemi w związku, przeznaczony jest osobny urząd, mający siedzibę w Jakobenach, używający nazwy: „C. k. Zarząd górniczy w Jakobenach“, który we wszystkich sprawach wykonawstwa technicznego, spieniężania plodów górniczych i rachunkowości podlega Ministerstwu rolnictwa, we wszystkich zaś innych sprawach, Dyrekcji dóbr.

§. 5.

Naczelnik krajowy polityczny (c. k. prezydent krajowy) na Bukowinie jest oraz prezesem Dyrekcji.

§. 6.

Dyrekcya składa się z dyrektora dóbr, referenta ekonomicznego i odpowiedniej ilości pomocników.

Skład osobowy i porządek stopni tychże wyszczególniony jest w dodatku A.

§. 7.

Dyrekcya zarządza wszelkimi lasami i posiadłościami rolniczemi, przedsiębiorstwami przemysłowemi tamże istniejącemi, dochodami suchemi, domami czynszowemi itd.; kieruje całym obrotem technicznym i wszelką służbą administracyjną organów podwładnych leśnych i ekonomicznych, we wszystkich gałęziach zarządu dóbr, podług szczególnych instrukcyi, sprawuje nadzór i w ogólności dokładać ma starania, ażeby dochód z dóbr powiększał się ciągle i stale gospodarką jak najlepiej wyrozumowaną i odpowiadającą prawidłom przez naukę postępową podanym i wypróbowanym a zarazem, żeby wkłady na zarząd zmniejszały się ile możliwości. Jej także będzie obowiązkiem starać się o utrzymanie iścizny dóbr funduszu religijnego grecko-wschodniego, jakoteż o bezpieczeństwo i porządek w zawiadostwie pieniędzmi.

§. 8.

Dyrekcya podlega bezpośrednio Ministerstwu rolnictwa; jej podlegają z ograniczeniem ustanowionem w §. 4 co do zarządu górniczego w Jakobenach wszystkie urzędy i organa, ustanowione do zarządzania dobrami tego funduszu i należącemi do nich zakładami.

§. 9.

Do bezpośredniego zarządzania oddzielnymi dobrami tudzież do samoistnego gospodarowania i zawiadostwa ustanawiają się oprócz zarządu górniczego w Jakobenach (§. 4) następujące urzędy:

- a) dla lasów i posiadłości rolniczych z wyjątkiem folwarków: zarządy lasów i posiadłości rolniczych;
- b) dla dóbr rolniczych, gdyby w nich gospodarowano we własnym zarządzie: zarządy ekonomiczne;
- c) dla funduszowego zakładu leczniczego w Dornej Watrze: zarząd funduszowego zakładu leczniczego w Dornej Watrze.

§. 10.

Lasy funduszowe podzielone będą na 27 oddzielnie odgraniczonych, w dodatku B wyszczególnionych, okręgów leśniarszych.

Każden taki okrąg nadaje się zarządcy lasów i posiadłości rolniczych (lasomistrzowi), aby nim bez-

pośrednio zarządzał i samoistnie na nim gospodarował, pod osobistą odpowiedzialnością.

Rozległość i granice każdego z okręgów leśniczych, tudzież siedziby urzędowe zarządów lasów i posiadłości rolniczych wyznacza Ministerstwo rolnictwa.

Skład osobowy i porządek stopni zarządów lasów i posiadłości rolniczych zawiera dodatek A.

§. 11.

Zarząd lasów i posiadłości rolniczych rozciągać ma swoją działalność z reguły na całą nieruchomą posiadłość funduszową położoną w wyznaczonym mu okręgu i do niego będą należały w ogólności czynności gospodarcze wszelkiego rodzaju na zasadzie zatwierdzonych preliminarzy i planów gospodarki, odpowiednie spieniężanie materiałów, z reguły z wyłączeniem manipulacji pieniężnej, zalesienie i zadrzewnictwo, współudział w pracach około urządzenia gospodarki i stawiania budynków tudzież kierowanie ochroną lasu i polowania i dozór w tej mierze.

Wyjątek od tego prawidła ma miejsce tylko co do większych dóbr rolniczych (folwarków), zakładu leczniczego funduszu religijnego w Dornej Watrze i w ogóle nieruchomości należących do kopalni, gdyż tam zaprowadzona jest osobna administracja (§§. 4, 16 i 18).

Zarządom lasów i posiadłości rolniczych można wyjątkowo poruczyć odbieranie należytości za sprzedane płody leśne, z zachowaniem ostrożności, które Ministerstwo rolnictwa w każdym z osobna przypadku określi.

§. 12.

Do zajmowania się ochroną lasów i do pomocy w czynnościach technicznych przydaje się każdemu zarządowi lasów i posiadłości rolniczych odpowiednią ilość pomocników (leśniczych), którzy, podlegając bezpośrednio zarządcy lasów i posiadłości rolniczych obowiązani są w ogólności brać czynny udział w zajęciach gospodarczych i zarządowych, które temuż są poruczone.

W szczególności pomocnicy ci są przede wszystkim odpowiedzialni za ochranianie własności funduszowej w dozór im oddanej, aby się do niej bezprawnie nie wdzierano, jakoż od wpływów szkodliwych wszelkiego rodzaju.

Systemizowany etat tych pomocników należących do kategorii sług stale mianowanych i prawo do emerytury mających podaje dodatek A.

Gdyby z jakiegokolwiek przyczyn nie zdołano obsadzić wszystkich posad, które dla leśniczych są systemizowane, można przyjąć tymczasowo dozorców lasu w takiej ilości, jak na to pozwolą wydatki, wyznaczone na służbę do ochrony lasów.

§. 13.

W razie szczególnych stosunków miejscowych, wielkiej parcelacji posiadłości ziemskiej, częstych szkodnictw w lesie tudzież, gdyby ustanowienie leśniczego dla pomniejszych, odosobnionych kawałków lasu, zdawało się za kosztownem, można przyjąć na czas potrzeby tymczasowych „dozorców lasu“ mających te same obowiązki co leśniczy, najwięcej w takiej ilości, jaka jest podana w dodatku A.

W ilość tę nie wlicza się dozorców lasu przyjętych na mocy powyższego paragrafu na miejsce leśniczych, których niedostaje.

§. 14.

Do załatwiania czynności pisarskich, które ograniczone być mają do najmniejszych rozmiarów i do pomocy w wszelkich innych czynnościach urzędowych przydany będzie każdemu zarządcy lasów pomocnik leśniczy.

Pomocnicy leśniczy nie są mianowani stale, przysięgają jedynie, że będą strzegli lasu i w tym względzie powinni się dać używać.

§. 15.

Do służby w Dyrekcji i do czynności praktycznych we wszystkich gałęziach służby administracyjnej i technicznej, systemizuje się asystentów leśniczych i elewów leśniczych, których ilość podana jest w dodatku A.

§. 16.

Dogładanie i bezpośredni zarząd większych dóbr rolniczych (folwarków) jest rzeczą Dyrekcji a względnie urzędników gospodarczych dla niej ustanowionych.

§. 17.

Wydzierżawianiem młynów, domów czynszowych, dochodów suchych itd. zajmuje się z reguły Dyrekcya, która do dokonania czynności urzędowych, do tego się odnoszących, może używać zarządów lasów i posiadłości rolniczych.

§. 18.

Do bezpośredniego zarządu i prowadzenia Zakładu leczniczego funduszu religijnego w Dornej Watrze, ustanowiony jest Zarząd zakładu leczniczego funduszu religijnego w Dornej Watrze. Składa się on z jednego urzędnika wziętego z grona Dyrekcji lub mianowanego za kontraktem służbowym, który jest kierownikiem tudzież z kasyera i rachmistrza do załatwiania spraw pieniężnych i rachunkowych. Inne osoby do prowadzenia zakładu leczniczego potrzebne, będą przyjęte na koszt administracji.

§. 19.

Budowanie jakiegokolwiek rodzaju, utrzymanie budowli w dobrym stanie i nadzór, jest rzeczą Dyrekcji, która, gdy idzie o urządzenia potrzebne do transportowania drzewa (kanały, spusty, drogi leśne, koleje posuwnych itd.), używa do tego urzędników leśniczych technicznych; do wszelkich innych budowli inżynierów budowniczych.

Nadzór nad budowaniem i nad budowaniami może być poruczony zarządom lasów i posiadłości rolniczych.

§. 20.

Czynności rachunkowe, kontrolne i cenzurowe załatwiać będzie wydział rachunkowy Dyrekcji wdług przepisów wydanych przez Ministerstwo rolnictwa.

§. 21.

Sprawy kasy centralnej bukowińskiego funduszu grecko-wschodniego załatwiać będzie Urząd płatniczy krajowy w Czerniowcach, sprawy kasowe i depozytowe Dyrekcji, po części Urząd płatniczy krajowy, po części Urząd prowentowy w Czerniowcach.

Ten ostatni Urząd zajmuje się także wypłatą i poborem pieniędzy w powiatach, o ile to odbywa się drogą obrotu czekowego urzędu pocztowych kas oszczędności.

Skład osobowy i stopnie służbowe Urzędu prowentowego w Czerniowcach podane są w dodatku A.

§. 22.

Władze i urzędy, ustanowione do zarządzania dobrami bukowińskiego funduszu religijnego grecko-wschodniego, są władzami i urzędami publicznymi, monarszemi, a ci, których do tych urzędów zamianowano, urzędnikami i sługami monarszymi, do których przeto stosują się w zupełności ustawy i przepisy wydane dla urzędników rządowych i sług w ogólności.

§. 23.

Co do wszelkich przestępstw służbowych urzędników i sług przy Zarządzie dóbr bukowińskiego funduszu religijnego grecko-wschodniego rozstrzyga osobna komisya porządkowo-karna, która składać się ma z prezydenta krajowego jako przewodniczącego, z dwóch radców rządu krajowego, dyrektora dóbr i jeszcze jednego członka Dyrekcji dóbr, trzymać się zaś będzie rozporządzenia cesarskiego z dnia 10. marca 1860, Dz. u. p. Nr. 64 i instrukcyi, którą wyda Minister rolnictwa.

Rekursy przeciwko orzeczeniom i wyrokom tej komisji wniesione, rozstrzyga Ministerstwo rolnictwa, któremu nad wszystkimi, w zarządzie dóbr

obowiązki pełniącymi, służy władza porządkowo-karna w najwyższej instancji.

Postępowanie dyscyplinarne co do urzędników i sług zarządu górniczego w Jakobenach urządzone będzie osobnymi przepisami.

§. 24.

Szczegółowy zakres działania, jakoteż traktowanie spraw Dyrekcyi i urzędów podwładnych; zakres działania i załatwianie spraw Zarządu górniczego w Jakobenach, obowiązki służbowe urzędników i sług, tudzież dochody służbowe urzędników i sług, z wyjątkiem pensyi i dodatków służbowych, określa osobne instrukcje, które wyda Minister rolnictwa.

§. 25.

Współdziałal bukowińskiego arcybiskupa grecko-wschodniego i konsystorza arcybiskupiego grecko-wschodniego w zarządzie dóbr określony jest w Porządku czynności konsystorza arcybiskupiego grecko-wschodniego na Bukowinie, zatwierdzonym Najwyższem postanowieniem z dnia 2. lutego 1869.

§. 26.

Przed sądem zastępuje fundusz religijny bukowiński grecko-wschodni albo prokuratora skarbowego albo prawnik przez Dyrekcyę upoważniony.

Działalność prokuratury skarbowej pod względem zastępowania bukowińskiego funduszu religijnego grecko-wschodniego w ogólności a jego dóbr w szczególności, wydawanie opinii prawniczych i udział w dokonywaniu spraw prawnych i wydawaniu dokumentów prawnych, gdy tego Dyrekcyja wyraźnie zażąda, określa instrukcja służbowa prokuratury skarbowych.

§. 27.

Dochody służbowe i emerytury urzędników i sług, do zarządu dóbr ustanowionych, ich wdów i sierot, w ogóle wszelkie wydatki na zarząd dóbr, pokrywane będą wprost z bukowińskiego funduszu religijnego grecko-wschodniego, wydatki zaś z powodu załatwiania spraw bukowińskiego funduszu religijnego grecko-wschodniego przez Urząd płatniczy krajowy (§. 21) i przez prokuraturę skarbową (§. 26) w Czerniowcach, będą Rządowi zwrócone z bukowińskiego funduszu religijnego grecko-wschodniego w sumie, o której wysokość umówią się pomiędzy sobą w odnośnym czasie Ministerstwa rolnictwa, wyznań i oświaty z jednej a Ministerstwo skarbu z drugiej strony.

§. 28.

Mianowanie dyrektora dóbr i urzędników VI. klasy stopni służbowych pozostawione jest Najjaśniejszemu Panu.

Wszystkich urzędników koncepcyjnych, technicznych, gospodarczych, rachunkowych i procentowych, tudzież dyrektora urzędów pomocniczych, mianuje Minister rolnictwa.

Dyrekcyi służy prawo mianowania oficjała biurowego i kancelistów, leśniczych i innych sług, tudzież przyjmowanie elewów leśniczych, praktykantów rachunkowych i pomocników leśniczych.

§. 29.

Termin wprowadzenia w wykonanie powyższego statutu oznaczy Minister rolnictwa.

Od tego czasu utraci moc obowiązującą Statut dla zarządu dóbr bukowińskiego funduszu religijnego grecko-wschodniego, Najwyższem postanowieniem z dnia 19. maja 1875 zatwierdzony, Dz. u p. Nr. 81 z r. 1875.

Skład osobowy i porządek stopni

c. k. Zarządu dóbr bukowińskiego funduszu religijnego grecko-wschodniego
(z wyjątkiem zarządu górniczego w Jakobenach).

Liczba bież.	Rodzaj służby	Ilość	U w a g a
1	Dyrektor dóbr w stopniu V. klasy	1	
I. Do spraw prawnych i administracyjnych:			
2	Radca administracyjny w stopniu VII. albo VI. klasy	1	
3	" " " " VII. klasy	1	
4	Sekretarze administracyjni w stopniu VIII. klasy	2	
5	Adjunkt administracyjny " " IX. "	1	
6	Konceptista administracyjny " " X. "	1	
II. Do leśnictwa :			
a) Do służby inspekcyjnej i conceptowej, do urzędzenia leśniarki, do produkcji leśnej i do zamiejscowej służby administracyjnej i ekonomicznej:			
7	Radca leśniczy starszy w stopniu VI. klasy	1	
8	Radcy leśniczy " " VII. "	4	
9	Lasomistrze " " VIII. " i zarządcy lasów i posiadłości rolniczych w stopniu IX. klasy a mianowicie trzecia część w stopniu pierwszej a dwie trzecie w stopniu ostatniej klasy	35	
10	Asystenci leśni w stopniu X. klasy	9	
11	Elewi leśni z adjutum	10	
12	Elewi leśni bez adjutum (z dzienną płacą)	4	
b) Do służby ochrony lasów:			
13	Leśniczy I. klasy	11	
14	" II. "	29	
15	" III. "	30	
16	Pomocników leśniczych I. klasy	20	
17	" " II. "	20	
18	Dozorców lasu I. klasy	35	
19	" " II. "	30	
20	" " III. "	30	
III. Do gospodarstwa wiejskiego:			
21	Radca gospodarczy w stopniu VII. klasy	1	
22	Inżynier kulturowy " " VIII. "	1	

Liczba bież.	Rodzaj służby	Ilość	U w a g a
IV. Do budownictwa:			
23	Radca budowniczy w stopniu VII. klasy	1	
24	Inżynier budowniczy w stopniu IX. klasy	1	
25	Adjunkt inżyniera budowniczego w stopniu X. klasy	1	
V. Do rachunkowości:			
26	Radca rachunkowy starszy w stopniu VII. klasy	1	
27	Radca rachunkowy " " VIII. "	1	
28	Rewidenci rachunkowi " " IX. "	3	
29	Ofycjałowie rachunkowi " " X. "	4	
30	Asystenci rachunkowi " " XI. "	3	
31	Praktykanci rachunkowi z adjutum	4	
VI. Do służby biurowej:			
32	Kierownik urzędów pomocniczych w stopniu IX. klasy	1	
33	Ofycjał biurowy w stopniu X. klasy	1	
34	Kanceliści " " XI. "	2	
VII. Do kasowości: (Urząd prowentowy w Czerniowcach)			
35	Zarządca urzędu prowentowego w stopniu IX. klasy	1	
36	Kontrolor " " " " X. "	1	
VIII. Służby biurowi:			
37	Sługa biurowy	2	
38	Pomocnik sługi biurowego	2	

Wykaz okręgów gospodarstwa leśnego.

Liczba bież.	Okręg gospodarstwa leśnego	Liczba bież.	Okręg gospodarstwa leśnego
1	Żuczka	15	Jakobeny I
2	Rewna	16	Jakobeny II
3	Franzthal	17	Dorna Watra I
4	Kuczurów	18	Dorna Watra II
5	Czudyn	19	Požoritta
6	Fraliwece	20	Wama
7	Wyków górny	21	Watra Mołdawica I
8	Hardegghal	22	Watra Mołdawica II
9	Putna	23	Frassin
10	Straża	24	Stulpikany
11	Seletyn	25	Gurahumora
12	Brodyna	26	Illiszestie
13	Solka	27	Petrowce
14	Mardzina		

Dziennik ustaw państwa

11a

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych

wychodzić będzie nakładem c. k. Drukarni nadwornej i rządowej w Wiedniu, w jej Składzie dzielnica I., Singerstrasse Nr. 26 także w roku 1900 w języku niemieckim, włoskim, czeskim, polskim, ruskim, słoweńskim, kroackim i rumuńskim.

Cena prenumeracyjna egzemplarza Dziennika ustaw państwa w każdym z tych ośmiu języków, za cały rocznik 1900, który można odbierać osobiście lub będzie posyłany pocztą bezpłatnie, wynosi 8 K.

Prenumeruje się w Składzie c. k. Drukarni nadwornej i rządowej w Wiedniu, dzielnica I., Singerstrasse Nr. 26, gdzie można kupować także pojedyncze roczniki i pojedyncze części Dziennika ustaw państwa.

Zamawiając jednak Dziennik ustaw państwa, trzeba zarazem złożyć przypadającą kwotę pieniężną, gdyż wydawnictwo to posyła się tylko tym, którzy prenumeratę z góry zapłacą.

Nabywający od razu całe dziesięciolecie lub kilka dziesięcioleci Dziennika ustaw państwa w języku niemieckim, płacą:

Za dziesięciolecie 1849 do 1858 włącznie . . . 50 K	Za dziesięciolecie 1879 do 1888 włącznie . . . 40 K
" " 1859 " 1868 " . . . 24 "	" " 1889 " 1898 " . . . 60 "
" " 1869 " 1878 " . . . 32 "	
Za pięć dziesięcioleci 1849 do 1898 włącznie . . . 180 K	
Za dziesięciolecia 1870 " 1899 " . . . 120 "	

W innych językach:

Za dziesięciolecie 1870 do 1879 włącznie . . . 32 K	Za dziesięciolecie 1890 do 1899 włącznie . . . 60 K
" " 1880 " 1889 " . . . 40 "	
Za dziesięciolecia 1870 do 1899 włącznie . . . 120 K.	

Pojedyncze roczniki wydania niemieckiego dostać można:

Rocznik 1849 za . . . 4 K 20 h	Rocznik 1866 za . . . 4 K 40 h	Rocznik 1883 za . . . 5 K — h
" 1850 " . . . 10 " 50 "	" 1867 " . . . 4 " — "	" 1884 " . . . 5 " — "
" 1851 " . . . 2 " 60 "	" 1868 " . . . 4 " — "	" 1885 " . . . 3 " 60 "
" 1852 " . . . 5 " 20 "	" 1869 " . . . 6 " — "	" 1886 " . . . 4 " 60 "
" 1853 " . . . 6 " 30 "	" 1870 " . . . 2 " 80 "	" 1887 " . . . 5 " — "
" 1854 " . . . 8 " 40 "	" 1871 " . . . 4 " — "	" 1888 " . . . 8 " 40 "
" 1855 " . . . 4 " 70 "	" 1872 " . . . 6 " 40 "	" 1889 " . . . 6 " — "
" 1856 " . . . 4 " 90 "	" 1873 " . . . 6 " 60 "	" 1890 " . . . 5 " 40 "
" 1857 " . . . 5 " 70 "	" 1874 " . . . 4 " 60 "	" 1891 " . . . 6 " — "
" 1858 " . . . 4 " 80 "	" 1875 " . . . 4 " — "	" 1892 " . . . 10 " — "
" 1859 " . . . 4 " — "	" 1876 " . . . 3 " — "	" 1893 " . . . 6 " — "
" 1860 " . . . 3 " 40 "	" 1877 " . . . 2 " — "	" 1894 " . . . 6 " — "
" 1861 " . . . 3 " — "	" 1878 " . . . 4 " 60 "	" 1895 " . . . 7 " — "
" 1862 " . . . 2 " 80 "	" 1879 " . . . 4 " 60 "	" 1896 " . . . 7 " — "
" 1863 " . . . 2 " 80 "	" 1880 " . . . 4 " 40 "	" 1897 " . . . 15 " — "
" 1864 " . . . 2 " 80 "	" 1881 " . . . 4 " 40 "	" 1898 " . . . 6 " — "
" 1865 " . . . 4 " — "	" 1882 " . . . 6 " — "	" 1899 " . . . 10 " — "

Roczniki wydań w innych siedmiu językach od 1870 dostać można po tej samej cenie co wydanie niemieckie.

NB. Posyłki Dziennika ustaw państwa, które zaginęły lub doszły niezupełne, reklamować należy najpóźniej w przeciągu czterech tygodni wprost w c. k. Drukarni nadwornej i rządowej w Wiedniu, dzielnica III, Rennweg Nr. 16.

Po upływie tego terminu pojedyncze części Dziennika ustaw państwa będzie można dostać tylko za opłatą ceny handlowej ($\frac{1}{4}$ arkusza = 2 strony za 2 h).

Ponieważ wszystkie roczniki od roku 1849 wydania niemieckiego i wszystkie roczniki wydań w innych siedmiu językach od roku 1870 są całkowicie uzupełnione, przeto można nabyć w c. k. Drukarni nadwornej i rządowej nie tylko każdy pojedynczy rocznik po cenie wyżej podanej, lecz nawet każdą z osobna część wszystkich tych roczników po cenie handlowej ($\frac{1}{4}$ arkusza = 2 strony za 2 h); tym sposobem ułatwione zostało uzupełnianie niekompletnych roczników Dziennika ustaw państwa i zestawianie pojedynczych części podług materyi.